

CONGRESUL AUTORITĂȚILOR LOCALE DIN MOLDOVA
str. Columna 106 A, Chișinău, Republica Moldova (secretariat)
tel: 22-35-09, Fax: 22-35-29, mob. 079588547, info@calm.md, www.calm.md

Nr. 45 din 12 februarie 2023

Ministerul Mediului

cancelaria@mediu.gov.md

anatolii.pirvu@mediu.gov.md

copie:

Cancelaria de Stat

cancelaria@gov.md

AVIZ

repetat la proiectul definitivat al hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea proiectului Codului subsolului (număr unic 975/MM/2023)

Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) a examinat adresarea Ministerului Mediului Nr. 09-05/284 din 05.02.2024 de avizare repetată a proiectului definitivat al hotărârii de Guvern cu privire la aprobarea proiectului Codului subsolului (număr unic 975/MM/2023), [în continuare – proiectul Codului].

CALM a analizat prevederile proiectului Codului prin prisma statuărilor constituționale, legislației în vigoare și a intereselor autorităților administrației publice locale, corelate cu interesele cetățeanului.

2. Legislația aplicabilă:

- Constituția Republicii Moldova;
- Codul civil nr. 1107/2002;
- Codul subsolului nr. 3/2009;
- Codul fiscal nr. 1163/1997;
- Codul funciar nr. 828/1991;
- Codul urbanismului și construcțiilor nr. 434/2023;
- Legea privind administrația publică locală nr.436/2006;
- Legea nr. 435/2006 privind descentralizarea administrativă;
- Legea nr. 160/ 2011 privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător;
- Legea nr. 86/2014 privind evaluarea impactului asupra mediului;
- Legea nr. 11/2017 privind evaluarea strategică de mediu;
- Legea nr. 315/2022 pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova Europeană 2030” ;
- Legea nr. 112/2014 pentru ratificarea Acordului de Asociere între RM, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte;
- Legea nr. 163/2010 privind autorizarea executării lucrărilor de construcție.

3. Constatări principale:

3.1. Principiul proiectului prin care se declară bogățiile de orice natură ale subsolului exclusiv proprietate a statului, încalcă principiile constituționale ale autonomiei locale și descentralizării, precum și îngrădește dreptul de proprietate publică a UAT, consfințit de art. 127 din Constituție. Art. 127 alin. (3) și alin. (4) din Constituția Republicii Moldova statuează:

„Bogățiile de orice natură ale subsolului, spațiul aerian, apele și pădurile folosite în interes public, resursele naturale ale zonei economice și ale platoului continental, căile de comunicație, precum și alte bunuri stabilite de lege, fac obiectul exclusiv al proprietății publice”.

„Proprietatea publică aparține statului sau unităților administrativ-teritoriale”.

Prin urmare, potrivit Constituției, bogățiile subsolului pot fi proprietate a statului sau a unităților administrativ-teritoriale, precum și proprietate privată (în cazul în care acestea se dobândesc în modul stabilit de lege).

3.2. Proiectul nu prevede un mecanism pentru autoritățile publice locale ca să poată valorifica cu forțe proprii resursele de substanțe minerale utile de importanță locală.

3.3. Este necesar ca la depunerea documentelor pentru obținerea sau reînnoirea autorizațiilor de exploatare, solicitanții să prezinte un acord de reabilitare a infrastructurii, în special a drumurilor, căilor de acces sau de trecere, încheiat cu autoritățile administrației publice locale, pentru cazurile în care transportul rutier al resurselor naturale afectează infrastructura rutieră locală și clădirile adiacente din localitățile urbane sau rurale respective.

3.4. Proiectul nu soluționează previzibil și echitabil, în limitele statuărilor constituționale, problema concurenței drepturilor și anume, dreptul statului sau al unităților administrativ-teritoriale asupra bogățiilor subsolului care se află în perimetrele terenurilor private, de asemenea, dreptul statului asupra acestor bunuri care se află în perimetrele terenurilor ce aparțin unităților administrativ-teritoriale și viceversa.

Considerăm că această problemă trebuie soluționată în mod legitim, prin dobândirea prealabilă a drepturilor de folosință a terenurilor necesare efectuării activităților miniere din perimetrul de explorare/exploatare, inclusiv prin vânzare-cumpărare a terenurilor și, după caz, a construcțiilor situate pe acestea, la prețul convenit între părți; schimbul de terenuri, însoțit de strămutarea proprietarului afectat și de reconstrucția clădirilor pe terenul nou acordat, pe cheltuiala titularului care beneficiază de terenul eliberat, potrivit acordului încheiat între părți; închirierea terenului pe durată determinată, pe baza de contracte de locațiune încheiate între părți; exproprierea pentru cauză de utilitate publică, în condițiile legii; asocierea dintre proprietarul terenului și titularul de autorizație în baza contractului de societate civilă sau alte proceduri prevăzute de lege. Pentru un exemplu elocvent de soluție în acest sens, **a se vedea reglementarea din legislația României, care este armonizată la cerințele Uniunii Europene (Legea minelor nr. 85/2003). În special că proiectul transpune legislația UE.**

De asemenea, asupra terenurilor necesare accesului în perimetrele de exploatare sau explorare și oricăror alte activități pe care acestea le implică, se poate institui în favoarea titularului un drept de servitute legală de trecere, iar exercitarea dreptului de servitute legală de trecere, ar trebui să se facă contra plății unei redevențe anuale către proprietarii terenurilor afectate de aceasta, pe baza acordului încheiat între părți, cu respectarea principiului egalității de tratament și al echității, în termen de 30 de zile de la comunicarea către proprietarii de terenuri a unei notificări scrise din partea titularilor interesați. Și doar în cazul în care părțile nu ajung la un acord de voință în termenul prevăzut, stabilirea cuantumului redevenței să se facă de către instanța de judecată, în condițiile legii. Durata servituții legale trebuie să fie cea a activităților miniere, iar terenurile care urmează a fi afectate să fie determinate, în ceea ce privește suprafețele și proprietarii, după principiul celei mai mici atingeri posibile aduse dreptului de proprietate.

3.5. Considerăm necesară introducerea principiului prin care dreptul de proprietate privată asupra terenului nu conferă titularului privat dreptul de preemțiune asupra desfășurării activităților miniere în subsolul acestuia.

3.6. Proiectul Codului are o lacună în ce privește omisiunea de a clarifica exhaustiv modul de calculare a celorlalte plăți la folosirea subsolului, decât taxele pentru resursele naturale. În nota informativă lipsește argumentarea economică și financiară, precum și aprecierea fezabilității plăților.

4. Propuneri asupra proiectului.

Propunem următoarele modificări și completări ale proiectului:

4.1. La art. 6 (*Proprietatea asupra subsolului, substanțelor minerale utile și materiei prime minerale (1) Bogățiile de orice natură ale subsolului Republicii Moldova, inclusiv substanțele minerale utile pe care le conține, precum și spațiile subterane ale acestuia fac obiectul exclusiv al proprietății publice a statului, sunt inalienabile, insesizabile și imprescriptibile inclusiv terenurile amplasate în perimetrul zăcămintului, apele de suprafață și cele subterane*) **urmează a fi excluse cuvintele „a statului”. Declararea bogățiilor de orice natură ale subsolului exclusiv proprietate a statului, încalcă principiile constituționale ale autonomiei locale și descentralizării, precum și îngreățește dreptul de proprietate publică a UAT, consfințit de art. 127 din Constituție, i.e. este o ingerință neconstituțională. Totodată, intră în contradicție cu alte principii și norme ale proiectului ce vizează îmbinarea intereselor locale cu interesul național.**

Art. 127 alin. (3) și alin. (4) din Constituția Republicii Moldova statuează:

„Bogățiile de orice natură ale subsolului, spațiul aerian, apele și pădurile folosite în interes public, resursele naturale ale zonei economice și ale platoului continental, căile de comunicație, precum și alte bunuri stabilite de lege, fac obiectul exclusiv al proprietății publice”.

„Proprietatea publică aparține statului sau unităților administrativ-teritoriale”.

Prin urmare, potrivit Constituției, bogățiile de orice natură ale subsolului **pot fi proprietate a statului sau a unităților administrativ-teritoriale, precum și proprietate privată (în cazul în care acestea se dobândesc în modul stabilit de lege).**

4.2. La art. 13 (*Competența Ministerului Mediului De competența Ministerului Mediului sunt: f) prezentarea către Guvern a listei substanțelor minerale utile de importantă națională*) **după cuvântul „Guvern” se propune completarea cu cuvintele „spre aprobare”.**

4.3. La art. 23 (Obținerea autorizației de folosire a subsolului pentru cercetare geologică în scopul identificării rezervelor de substanțe minerale utile (4) Titularul autorizației de folosire a subsolului pentru cercetare geologică în scopul identificării rezervelor de substanțe minerale utile, în termen de 10 zile lucrătoare până la începerea lucrărilor, **să notifice** autoritatea administrației publice) urmează a se substitui cuvintele „să notifice” cu cuvântul „notifică” (sau, alternativ, de completat cu cuvintele „este obligat”; în tot conținutul proiectului în norme similare). **Această propunere este valabilă și pentru art. 24 alin. (4), art. 25 alin. (4), art. 27 alin. (5), art. 28 alin. (5), art. 41 alin. (6) și art. 44 alin. (4).**

4.4. La art. 34 (*Substanțele minerale utile și tipurile lor (2) Conform importanței economice și în scopul determinării statutului juridic al regimului lor de folosire, substanțele minerale utile se divizează în următoarele tipuri: b) substanțe minerale utile larg răspândite - nisip, argilă, piatră de construcție, nisip argilos și argilă nisipoasă*) **după cuvintele „minerale utile larg răspândite” urmează a se completa cu cuvintele „care nu sunt de importanță națională (sunt de importanță locală)”. Aceiași propunere este valabilă și pentru art. 38 alin. (2) lit. b) (Articolul 38. Exploatarea substanțelor minerale utile (2) În conformitate cu prezentul cod, exploatarea substanțelor minerale utile se referă la utilizarea lor conform criteriilor economice și regimului de**

folosire, ce se divizează în următoarele tipuri: b) substanțe minerale utile larg răspândite - nisip, argilă, piatră de construcție, nisip argilos și argilă nisipoasă).

4.5. La art. 40 (*Exploatarea hidrocarburilor (3) Obținerea autorizației de folosire a subsolului pentru exploatarea hidrocarburilor se efectuează în bază de concurs public organizat conform procedurii stabilite de Guvern și în conformitate cu legea 121/2018 cu privire la concesiunile de lucrări și concesiunile de servicii*) se recomandă substituirea textului „legea 121/2018” cu cuvântul „legislația”. Actualmente, în procedură de examinare și avizare se află o nouă redacție a legii în cauză (proiectul cu număr unic 29/MDED/2024), urmare a transpunerii legislației UE, care va avea un alt număr după adoptarea de către Parlament.

4.6. Referitor la art. 62 (*Cerințele antimonopoliste și asigurarea publicității și transparenței la folosirea subsolului (1) Se consideră ilegale activitățile autorităților administrației publice, precum și ale diferiților agenți economici, ce au drept scop: a) limitarea, contrar condițiilor concursului, a accesului de participare la concurs a persoanelor juridice și fizice ce intenționează să desfășoare activități în conformitate cu art. 8*) având în vedere că prezintă semne de neconstituționalitate, solicităm excluderea lit. a) din articol. Având în vedere că acordul proprietarilor pentru accesarea la concurs a concurenților este necesar prealabil, o astfel de formulare va pune presiune pe autoritățile administrației publice locale, creând premise de cuasi-expropriere a unităților administrativ-teritoriale, fără declararea cauzei de utilitate publică, și fără dreaptă și prealabilă despăgubire.

4.7. Solicităm soluționarea problemelor de principiu și sistemice, expuse la pct. 3 „Constatări principale”.

Finalmente, pentru promovarea proiectului, solicităm modificarea și completarea acestuia, reieșind din raționamentele și propunerile enunțate.

Cu respect,

Viorel FURDUI
Director Executiv al CALM

Ex.: Igor Cristal, expert CALM
igor.cristal@calm.md